

<https://doi.org/10.17721/1728-2640.2018.138.18>

КАФЕДРИ ІСТОРІЇ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ І СЕРЕДНІХ ВІКІВ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА – 40 РОКІВ

Кафедра історії стародавнього світу і середніх віків Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна відзначає 40-річчя від дати об'єднання зусиль науковців антикознавства, археології, медієвістики та інших напрямів в окрему структурну одиницю історичного факультету під керівництвом д-ра іст. наук Володимира Кадеєва у 1978 р. Як очільник кафедри, а до 1982 р. і декан факультету, він створив умови для розвитку наукового потенціалу, і до 2007 р. з кафедри випустили понад п'ятсот спеціалістів та магістрів, було захищено 18 кандидатських та 2 докторські дисертації. Викладачі очолювали чотири археологічні експедиції до Північно-Західного Криму, Севастополя та Балаклави.

Однак антикознавство, медієвістика, візантиністика в Харківському університеті беруть свій початок ще від 1805 р., разом із заснуванням університету. Відомі вчені працювали над класичними та медієвістичними студіями і нині асоціюються із традиціями саме цієї кафедри, серед яких Михайло Лунін, Михайло Петров, Єгор Редін, Федір Шміт, Василь Надлер, Владислав Бузескул, Марин Дринов, Олексій Деревницький, Михайло Барг, Євген Кагаров, Олександр Федоровський та ін.

Нині кафедру очолює д-р іст. наук, проф. Сергій Сокочан. До сфери його наукових зацікавлень належать візантиністика, медієвістика, археологія. Під його керівництвом кафедра розвиває важливі для української історичної науки напрями, підтримує тісні контакти із зарубіжними вченими, проводить наукові заходи та видає наукові збірники.

Активно розробляють проблеми історії Стародавнього Сходу, античних Греції та Риму д-р іст. наук, проф. Іван Сергєєв, канд. іст. наук, доц. Сергій Литовченко, канд. іст. наук, доц. Олексій Мартем'янов, канд. іст. наук Андрій Токарев.

Історія та археологія Північного Причорномор'я є одним із пріоритетів роботи цієї кафедри. Зокрема, відзначимо важливий внесок канд. іст. наук, доц. Сергія Д'ячкова, канд. іст. наук, доц. Оксани Ручинської.

Важливим напрямом роботи кафедри є візантійські студії, над якими працюють кандидати історичних наук, доценти Костянтин Бардола та Андрій Домановський.

У травні 2018 р. на відзначення ювілею кафедра організувала та провела разом із Центром українських студій імені Д.І. Багалія та Українською асоціацією візантійських студій круглий стіл "Професор Харківського університету Владислав Бузескул: антикознавець, медієвіст, історик науки", що також приурочено до 160-річчя від дня народження науковця, до участі в якому долучилися українські вчені. На жовтень 2018 р. заплановано проведення Міжнародної наукової конференції "Історія античного світу і середньовіччя в університетах України" для відзначення ювілею. Секції цієї конференції відображають наріжні напрями роботи кафедри: історія та культура античного світу, проблеми історії західноєвропейського середньовіччя, історія Візантійської імперії.

Кафедра історії стародавнього світу і середніх віків Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна нині є важливим науковим центром, зі значним потенціалом і міжнародними зв'язками. За сорок років активної роботи на науковій та педагогічній ниві кафедра здобула позиції провідного центру антикознавства, медієвістики, візантиністики, археології.

**В. Ставнюк, д-р іст. наук, проф.,
О. Охріменко, канд. іст. наук, асист.
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка, Київ, Україна**

Надійшла до редколегії 27.08.18

<https://doi.org/10.17721/1728-2640.2018.138.19>

55-РІЧЧЯ КАФЕДРИ ІСТОРІЇ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ ТА СЕРЕДНІХ ВІКІВ ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА

До одного з основних осередків антикознавства та медієвістики в Україні належить кафедра історії стародавнього світу та середніх віків Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. Незважаючи на те, що у 2018 р. ця кафедра відзначає своє 55-річчя, свою історію вона почала значно раніше, ще з відкриття Новоросійського університету в Одесі в 1865 р., а нині продовжує активно розвиватися.

У XIX ст. класичні та медієвістичні студії в Одеському університеті пов'язані з відомими вченими, серед яких антикознавці Василій Модестов, Пилип Браун, Владислав Юргевич, Федір Струве, Антоній Готалов-Готліб, візантиніст та славист Віктор Григорович, медієвісти акад. Федір Успенський, Никодим Кондаков та ін. Уже на зламі XIX та XX ст. тут працювали Федір Корш, Олексій Деревницький, Михайло Мандес, Борис Варнеке, Франц Режабек, Роберт Віппер, Євген Щепкин, Володимир Крусман, Петро Біцилли та ін.

Відкриття кафедри історії стародавнього світу та середніх віків Одеського національного університету імені

І.І. Мечникова, що виокремилася з кафедри всесвітньої історії, насамперед пов'язано з іменем Петра Каришківського, який у 1963 р. став її першим очільником. У пам'ять про цього видатного вченого в 2018 р. 12–13 березня пройшли XII читання, організовані кафедрою. Це наукове бієнале проводиться з 1989 р. та збирає науковців для обговорення важливих проблем антикознавства та медієвістики.

Петро Каришківський, який був завідувачем кафедри з 1963 до 1988 рр., читав численні курси з антикознавства, зокрема історію Греції та Риму. Непересічний рівень освіченості, знання понад десятка мов дозволили йому розвинути цілі галузі науки, створити наукові школи з історії стародавнього світу та середніх віків в Одеському університеті. Окремо підкреслено вагомий внесок ученого у розвиток української нумізматики, епіграфіки й історичної географії Причорномор'я. Петро Йосипович був членом-кореспондентом Німецького археологічного інституту, Американського товариства

нумізматики, стояв біля витоків Одеського археологічного товариства.

З 1988 до 1999 рр. кафедру очолював Анатолій Загинайло. Відомий нумізмат, археолог, вихованець Петра Каришковського, вдало поєднував наукову роботу з викладанням, серед його курсів археологія, історія Стародавньої Греції та Риму та кілька спецкурсів. Був членом правління Одеського археологічного товариства та Одеського обласного відділення Українського товариства охорони пам'яток історії та культури.

У період 1999–2006 рр. кафедру очолювала Олена Радзиховська. Медієвіст і нині читає курси з латинської палеографії й епіграфіки, історії картографування Північного Причорномор'я.

З 1993 до 1999 рр. завідувачем кафедри була Ірина Немченко, яка знову обійняла цю посаду у 2006 р. та продовжує очолювати колектив й дотепер. Визнаний фахівець з історії раннього нового часу вдало організовує і роботу кафедри.

Незважаючи на невеликий склад, – лише п'ять викладачів – кафедри у викладанні дисциплін на історичному факультеті вдається охопити значні часові та географічні відрізки: від історії найдавніших цивілізацій Стародавнього Сходу до новацій XVII ст., від Європи до нововідкритих територій Колумбової епохи. Розвиваються на кафедрі антикознавство, медієвістика, новістика, візантиністика, нумізматики, історична

географія та урбаністика. Новістиці присвятила свої праці завідувач кафедри, доц., канд. іст. наук Ірина Немченко; доц., канд. іст. наук Тетяна Ізбаш-Гоцкан продовжує традиції вивчення антикознавства та нумізматики в Одеському університеті; доц., канд. іст. наук Олег Луговий робить свій внесок у розвиток візантиністики в Україні; доц., канд. іст. наук Олена Радзиховська досліджує історію середньовічного міста та картографування; викладач Вадим Чепіженко розробляє проблеми медієвістики.

На 55-му році динамічного розвитку кафедри історії стародавнього світу та середніх віків відкриваються нові перспективи. Глибокі корені кафедри, що сягають середини XIX ст., тільки змінюють її потенціал, а наукове майбутнє цього центру антикознавства та медієвістики, де виконуються цінні й унікальні археологічні, нумізматичні, палеографічні дослідження, є важливим та цінним не лише для України, а і Європи.

**В. Ставнюк, д-р іст. наук, проф.
О. Охріменко, канд. іст. наук, асист.
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка, Київ, Україна**

Надійшла до редколегії 28.08.18